

Spyttprøve kan finne farlig hjertesykdom hos barn

Foto: Wikimedia

Den arvelige hjertesykdommen ARVC (arytmogen høyre ventrikkeldiomyopati) står bak over 10 prosent av plutselige hjertedødsfall hos barn, skriver avisa The Guardian. En ny prøve kan avsløre sykdommen fem år før andre undersøkelser, skriver forskning.no.

En ny, ennå ikke publisert studie, gjort av britiske forskere viser at ARVC kan oppdages fem år tidligere enn leger til nå har klart å diagnostisere sykdommen, ifølge en pressemelding fra British Heart Foundation.

Den nye forskningen viser at noen spesielle proteiner kan oppdages i slimhinnen i kinnet og at disse proteinene kan avsløre hva som skjer i hjertet.

Mellom 1 av 2 000 og 1 av 5 000 voksne har denne sykdommen i Norge, ifølge NHL.no.

ARVC er også en av de vanligste årsakene til plutselig hjertedød blant unge idrettsutøvere.

Sykdommen skyldes at noen av proteinene som binder hjertemuskelcellene sammen, ikke fungerer som de skal.

Da holder ikke hjertemuskelen seg like sterk og stabil, og det kan gi problemer med hvordan de elektriske signalene som styrer hjerteslagene virker. ARVC kan utvikle seg og gi plutselige symptomer uten forvarsel.

Hjerterytmeforstyrrelsene ved ARVC kan oppleves som hjertebank og svimmelhet. Symptomer på hjertesvikt ved ARVC kan være tung pust, slitenhet, redusert arbeidskapasitet og hevelser i kroppen, ifølge Helsenorge.

Kristina H. Haugaa, professor og seksjonsleder ved kardiologisk klinikk ved Oslo universitetssykehus, forteller at sammen-

hengen mellom slimhinnene i munnen og hjertet er kjent fra før.

Hun sier at de med ARVC har en genetisk feil som gjør at limet mellom cellene påvirkes. Dette limet er det samme i hjertet og i munnslimhinnen, og derfor kan hjertesykdommen oppdages også i munnen.

De britiske forskerne har nå funnet ut at en helt vanlig svaber-prøve som fanger opp spytt på innsiden av kinnet, kan brukes til å oppdage ARVC. Å ta testen og se resultatet tar bare to minutter, ifølge forskerne.

Den nye studien ble nylig presentert på verdens største hjerteforskningskonferanse i Madrid. Studien er altså ikke fagfelle-vurdert eller publisert ennå.

Forskningen er gjort av forskere ved Great Ormond Street Hospital og St George's, University of London. 51 barn med arvelig risiko for ARVC fikk kinnsvaberprøver hver tredje til sjetten uke i syv år. Av disse utviklet 10 barn ARVC, og hos åtte av disse ble unormale funn oppdaget i svaberprøvene før andre undersøkelser.

Forskerne inkluderte en kontrollgruppe på 21 barn uten arvelig risiko for ARVC. Hos fem av disse ble unormale funn oppdaget.

Forskerne mener altså at prøven kan brukes til å oppdage sykdommen tidlig og jobber nå med å utvikle prøvetakingssett som kan brukes hjemme.

Haugaa forteller at det er viktig at man får ARVC-diagnosen så tidlig som mulig.

– Det koster ressurser å kontrollere pasienter for å finne ut når sykdommen utvikler seg. Vi undersøker genetisk positive årlig med en rekke undersøkelser for å se på sykdomsutvikling. Når sykdommen har kommet til syne, øker risikoen for livsfarlige hjerterytmeforstyrrelser, sier Haugaa. Hun forteller videre at hvis man finner ut at sykdommen har utviklet seg, kan forebyggende behandling startes med betablokkere og andre hjertesviktmedisiner.

Haugaa sier at hun tror den nye prøven kan bli et viktig verktøy for å følge dem som har arvelig risiko for hjertesykdommen. Ifølge Haugaa kan ekspertene da kanskje bli bedre til å skille ut dem med høy risiko for hjertestans og starte forebyggende behandling tidligere.

Mange er skeptiske til nye vaksiner

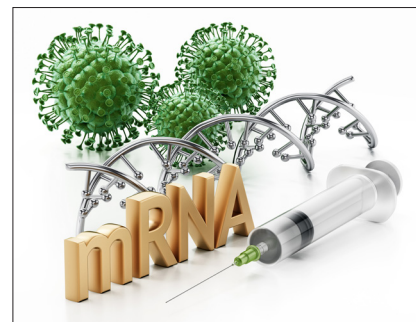

Foto: Wikimedia

MRNA-vaksiner utvikles og produseres raskt. Den nye teknologien hylles av fagmiljøet. Likevel er 50 prosent av nordmenn usikre på om de vil ta en, skriver forskning.no.

Generelt er nordmenn mer skeptiske til mRNA-vaksiner enn tradisjonelle vaksiner, ifølge en fersk undersøkelse fra Opinion.

Der er et landsrepresentativt utvalg stilt følgende spørsmål: «Hvis en ny mRNA- eller tradisjonell vaksine godkjennes, ville du tatt vaksinen for å beskytte deg selv fra en sykdom?»

50 prosent sier at de definitivt ville tatt den tradisjonelle vaksinen, og ytterligere 31 prosent ville trolig tatt den. 11 prosent heller mot å takke nei.

Bare 32 prosent ville helt sikkert tatt den godkjente mRNA-vaksinen. I tillegg ville 40 prosent trolig tatt den, mens 16 prosent heller mot å ikke ta den.

Seniorforsker Sven Even Borgos i Sintef har jobbet mye med blant annet mRNA-teknologien.

– Jeg sier hjertelig velkommen til mRNA-vaksiner. Dette er vaksiner som kvalitetsmessig er bedre enn stort sett alt annet. De er både effektive og trygge. Dessuten er de relativt enkle å produsere sammenlignet med biologisk baserte vaksiner. Videre er de veldig raske å oppdatere for å komme i møte mot nye virusvarianter, sier han til NTB, og nevner vaksinen mot omikronvarianten av covid som eksempel.

– Det kommer til å komme mange flere mRNA-baserte vaksiner på markedet, det er jeg rimelig sikker på, sier Borgos.

Den første mRNA-vaksinen var mot covid og kom i 2020. Per i dag har vi to godkjente mRNA-vaksiner, fra Pfizer og Moderna, beg-

ge mot covid. I tillegg ble en tilsvarende vaksine mot RS-virus godkjent i 2024, men den er ikke tilgjengelig i Norge ennå. RS-virus rammer flere hundre tusener i Norge hvert år.

Undersøkelsen er gjennomført i 39 land, som del av Worldviews Survey. Norge og Sverige er, tross skepsisen, blant landene med høyest aksept for nye mRNA-vaksiner. Det ses i sammenheng med et generelt høyt tillitsnivå i samfunnet. Villigheten til å ta nye mRNA-vaksiner øker med høyere utdanning, og dessuten med alder.

– Norge er blant landene med størst aksept, men det er en utfordring at også her er mange skeptiske til nye vaksiner, sier analytiker Elise Oseid i Opinion.

Covid-19 og vaksinene økte bevisstheten og diskusjonen rundt vaksineteknologier generelt.

– Kommunikasjonen rundt vaksiner under pandemien var en balansegang mellom å formidle nytteverdien og håndtere bekymringer rundt bivirkninger, sier Oseid.

Veterinær Trygve Poppe tildeles Akademikerprisen

Foto: Akademikerne

Trygve Poppe, professor emeritus ved NMBU Veterinærhøgskolen, tildeles Akademikerprisen 2025 for fremragende bidrag til akademisk frihet og kunnskapsformidling om fiskehelse og dyrevelferd i oppdrettsnæringen.

– Akademisk frihet gir oss fri kunnskap som bringer samfunnet fremover. Trygve Poppe har med vitenskapelig integritet og mot endret næringens, politikernes og samfunnets syn på fiskens egenverdi og helsetilstand. Han demonstrerer verdien av akademisk frihet og hvordan denne kan brukes til samfunnets, menneskenes og dyrenes beste, sier juryleder Håkon Skard.

Akademikerprisen gis til personer som har utmerket seg med sin forskning, kunnskapsformidling og bidrag til akademisk frihet, prinsipper som skal sikre uavhengighet, integritet og tillit til forskning.

Årets akademikerprisvinner er utdannet veterinær. Han har jobbet med og forsket på fiskehelse siden 1980-tallet, og han var en av de første fagpersonene som kritiserte dyrevelferden i oppdrettsnæringen offentlig.

Hvert år dør flere titalls millioner fisk i oppdrettsnæringen, ifølge veterinærinstituttet. I fjor var dødeligheten over 20 prosent i enkelte områder. Poppe har karakterisert den høye dødeligheten blant oppdrettslaks som «det mørkeste kapitlet i norsk husdyrbruks historie».

Han har stått modig frem med sin forskning, analyser og etiske betraktninger, påpeker juryen. Poppe har vist hvordan fisken lider og dør på grunn av lus, skader og smertefull behandling. Han mener dette er forhold vi aldri ville godta for andre dyr.

– Det krever mot og integritet å utfordre en av Norges største og mektigste næringer. Det krever mot å stå alene i offentligheten. Og det krever mot å stå i denne rollen over tid. Poppe har vist dette motet, sier jurylederen.

Juryen mener den offentlige oppmerksomheten Poppe har gitt temaet, har vært viktig for at holdningene til fiskevelferd har endret seg. I vår strammet Stortinget til og satte mål om at 95 prosent av oppdrettsfisken skal overleve.

– I en tid der den akademiske friheten er under press, er det en ære å tildele Trygve Poppe Akademikerprisen. Han er et glimrende forbilde for alle akademikere, sier Skard.

– Jeg føler på plikten til å si ifra. I Astrid Lindgrens bok om Brødrene Løvehjerte sier Jonathan til lillebroren at det er visse ting man må gjøre selv om det er farlig. Hvis ikke er man ikke noe menneske, men bare en liten lort. Det har brent seg fast og fulgt meg hele livet, sier Trygve Poppe.

Prisen er en skulptur av Nico Widerberg og 200 000 kroner i støtte til prisvinnerens arbeid innen kunnskapsformidling. Utdelingen finner sted på Sentralen i Oslo 21. oktober under Akademikerne høstkonferanse.

Advarer mot insentiver som setter veilederens interesser først

En fersk rapport, «Når veiledningen svikter», handler om doktorgradskandidater som har måttet bytte veileder fordi noe har skåret seg. 106 doktorgradskandidater som har byttet veileder har fortalt Johan Kristian Andreasen, førsteamanuensis ved Universitetet i Agder om sine erfaringer, skriver Forskerforum.

Et av problemene Andreasen tar opp, er strukturelt. Han skriver at når ph.d.-veiledning er et krav for professoropptrykk, blir stipendiater brikker i veilederes karriereløp. Det gjør det enda vanskeligere for stipendiater å bytte veileder når det oppstår problemer.

Derfor anbefaler Andreasen å endre insentivsystemet, og ta veiledning ut av opprykkskriteriene.

Linda Nesby er professor ved UiT og har skrevet bok om veilederrollen, og er av en annen oppfatning:

– Yngre veiledere er mer opptatt av å gjøre en god jobb, lære seg veiledning, gå på kurs, de er mer sultne og har en egenmotivasjon, sier Nesby.

En annen som synes det er vanskelig å se for seg at veiledning ikke skal være et opprykkskrav, er rektor Sunniva Whittaker ved Universitetet i Agder.

– Jeg ser tanken, men det er problematisk. Å veilede er en viktig del av professoroppgaven, sier Whittaker.

Rapporten er gitt ut i Forskerforbundets skriftserie, og forbundsleder Steinar Sæther er veldig fornøyd.

– Rapporten setter søkelys på et sentralt element i forskerutdanningen og presenterer mange gode anbefalinger til hvordan institusjonene kan legge bedre til rette for gode veiledningsrelasjoner.

Sæther understreker også at rapporten ikke gir uttrykk for Forskerforbundets politikk, og at flere av anbefalingene bør diskuteres.